

A Thematic Analysis of Outreach Services in Public Libraries News: Study of the IPLF's News Website

Mariam Keshvari

Department of KIS, University of Isfahan, Isfahan, Iran. E-mail: m.keshvari@edu.ui.ac.ir

Samira Amiri

Ph.D. Student in KIS, University of Isfahan, Isfahan, Iran. E-mail: samira.amiri610@gmail.com

Abstract

Objective: Despite the growth of practical experiences, especially in recent years, there is not much knowledge about the outreach services of Iran public libraries. In this regard, the main objective of this research is to identify the themes related to outreach services in Iranian public libraries.

Method: The present research is qualitative and was conducted using the method of thematic analysis of the news published on the IPLF's website. Based on the predefined criteria, 37 eligible news items were examined. The data were analyzed and examined using MAXQDA software (2019 version).

Results: According to the reviewed news, five main themes were identified: "social inclusion", "creation of social capital", "strengthening social well-being", "promoting reading culture", and "strengthening community values". The two themes of "social inclusion" and "creation of social capital" were the focus of 95% and 65% of the news about outreach services, respectively. Additionally, the categories of "focus on deprivation" and "creating social joy" were reflected in 14% and 13% of the news items, respectively, more than other categories.

Conclusions: This study is among the first research efforts to examine the themes related to outreach services in public libraries. The identified themes, largely linked to the social responsibility of public libraries, indicate the "social value and goodness" of these organizations within communities. It is evident that the findings of this research can serve as a basis for designing a model for library outreach services. Furthermore, attention to this matter could lead to planning and policymaking by public libraries to address unserved communities.

Keywords: Outreach services, Public libraries, Social inclusion, Social capital, Thematic analysis

Citation: Keshvari, M. & Amiri, S. (2024). A thematic analysis of outreach services in public libraries news: study of the iplf's news website. *Research on Information Science and Public Libraries*, 30(3), 312-330.

Received 12 November 2023; Received in revised form 22 February 2024

Accepted 15 March 2024; Published online 1 October 2024

Article Type: Research Article

© The author(s)

Publisher: Iran Public Libraries Foundation

Introduction

In parallel with societal changes, public library services have undergone significant transformations, with librarians striving to provide appropriate services. Outreach services are among librarians' initiatives to facilitate access to library services for disadvantaged communities. Deprivation has extensive dimensions and its importance is such that it sometimes prevents individuals from attending libraries, necessitating attention to outreach services. Iranian public librarians have gained considerable experience in outreach services and delivering library services to disadvantaged communities. However, despite the growth of practical experiences -especially in recent years, there is little knowledge about outreach services in public libraries in the country and few research has been conducted in this area. It is not clearly understood what concerns drive public libraries outreach services in Iran. Among the unanswered questions is: What are the most important themes related to outreach services in the public libraries? In this regard, the main objective of the present study is to identify the themes and categories related to outreach services in the Iran's public libraries, in order to ultimately gain an accurate insight into library outreach services.

Method

The present study is qualitative and has been conducted using thematic analysis. The study population consists of news items published on the website of Iran's Public Libraries Foundation (IPLF) (available at www.iranpl.ir), as it is assumed that important and innovative activities of public libraries are reflected on this website. Three criteria -related to the definition of outreach services- were considered for news selection: 1) The activity was conducted outside the library building; 2) The activity focused on a disadvantaged group of individuals, communities or areas; and 3) The services and activities mentioned in the news had been implemented, not just promised for the future. Based on these three criteria, all news items on the IPLF website were reviewed (from 2014 to 2022) over a six-month period. Ultimately, 37 news items met the criteria and were included in the analysis. To identify themes, coding methods (including in vivo and descriptive coding) were used. Data were analyzed using MAXQDA software (Version 2019).

Results

A total of 163 codes were identified in the 37 news items analyzed. As shown in Table 1, the analysis of news published on the website of the IPLF revealed five main themes in the outreach activities of public libraries: "social inclusion," "creation of social capital," "strengthening social well-being," "promotion of reading culture" and "strengthening community values". The themes of "social inclusion" and "creation of social capital" were the focus of 95% and 65% of outreach service news, respectively. Additionally, the categories of "focus on deprivation" (related to social inclusion) and "creation of social joy" (related to strengthening social well-being) were reflected in 14% and 13% of the news items, respectively (at the highest amount). Social inclusion encompasses the categories of "development of social justice," "development of access to reading resources," "focus on deprivations," "universal education (empowerment)" and "community librarian". The category "focus on deprivation" was the most frequently mentioned topic within the social inclusion theme, appearing 24 times in the outreach services news. Creation of social capital includes the categories of "educating informed citizens," "perceived social support," "facilitating social interactions," and "base of social trust". Among these categories, "perceived social support" had the highest frequency, appearing 16 times. The categories of "preventing deviant behaviors," "strengthening mental health," and "creating social joy" are categories of social well-being, and the category "creating social joy" had the highest frequency, appearing 21 times in the news. Strengthening community values contains "cultural values" and "religious values," with the highest frequency (12 occurrences) related to the category of "religious values". The theme of promoting reading culture includes the categories of "increasing per capita reading," "filling leisure time" and "introduction of library services," with the category "filling leisure time" having the highest frequency, appearing 4 times.

Conclusions

The social inclusion is the heart of public libraries' outreach services. This crucial concept was identified as the central theme in most outreach activities of the public libraries in the analyzed news. Social inclusion focuses on the concept of "all" and is contrasted with deprivation. This study revealed that public libraries, sometimes referred to as symbols of social justice in literature, are practically linked to the concepts of developing social justice and focusing on deprivations. These two concepts are among the most important categories related to the social inclusion. In other words, the primary concern and main objective of the Iranian public librarians in disseminating outreach activities to disadvantaged areas and communities is to expand social inclusion and strive to eliminate deprivations that prevent individuals from attending libraries. However, what remains ambiguous and is beyond the scope of this study is the types of deprivations that have been the main target of librarians' outreach services. Creating access to reading resources and universal education -as other two categories of social inclusion- are linked to the concept of lifelong learning. Iranian public libraries aim to expand social inclusion by compensating for the lack of learning and educational conditions resulting from deprivation. Book delivery is one of the main activities in creating access to reading resources. Also, community librarian plays a crucial and undeniable role in this context. Although there are various definitions for the concept of the community librarian in the literature, a community librarian is an outreach librarian who engages in outreach activities with voluntary motivation and spirit. It is noteworthy that this category was identified while outreach activities are not mandatory for librarians, except for mobile library librarians, highlighting the importance of volunteer librarians' role and presence. Social capital refers to the mutual trust and support between public libraries and their target communities, created through the development of interactions. The news clearly showed that pub-

lic libraries have been able to support disadvantaged communities and serve as a base for social trust. During recent nationwide flood and earthquake crises, many individuals channeled their financial and non-financial aid to disadvantaged communities through public libraries. Efforts to promote social well-being and improve the quality of life were among other themes extracted from the analyzed news. Creating social joy is one of the most important categories related to this theme. Public libraries aim to boost the morale of disadvantaged and vulnerable communities by offering programs such as storytelling therapy, bibliotherapy and play therapy -especially for children- to help these individuals momentarily escape from their pains, concerns and problems. These efforts were particularly evident during flood and earthquake crises. Given this important finding, it seems necessary for public librarians to increase their training and learning on storytelling and bibliotherapy principles and techniques. At the same time, every community is linked to a set of beliefs, cultures and values, and the lack of awareness about these can lead to failure in providing appropriate services. Strengthening social values helps preserve cultural and religious heritage, enhances user-friendliness and user-centricity of services and leads to purposeful direction in designing outreach services. According to the analyzed news, strengthening and preserving religious values has been the focus of a significant portion of the public libraries' outreach services, with the "Razavi Book Reading Festival" being the largest event in this area. Although promoting reading culture is the core of all library outreach activities, it has been specifically emphasized in some news items. Productively filling leisure time has been one of the most emphasized aspects, covering a wide range of audiences from housewives to children. This study is among the first to examine the themes and categories related to outreach services in Iranian public libraries. The identified themes, which are primarily linked to the social role and responsibility of public libraries, demonstrate the "social value and goodness" of these organizations in communities. Evidently, the findings of this research can serve as a foundation for designing a model of outreach services for public libraries. Furthermore, attention to this important matter can lead to planning and policy-making for public libraries in addressing disadvantaged communities.

Ethical considerations

Author Contributions

The first author: Ideation, extracting, analyzing and coding news in the software, analyzing final results, and writing the article; The second author: has collaborated in extracting news related to the objectives, and coding news using the software.

Data Availability Statement

The source of data extraction (news) is the IPLF's website; the final selected news items are presented in the appendix of the article.

Funding

Not applicable.

Conflict of interest

The authors declare no conflict of interest.

Acknowledgements

We would like to thank the esteemed reviewers for their valuable and impactful comments in improving this article.

تحلیل مضامین خدمات فرآینادی کتابخانه‌ها: مطالعه اخبار وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

مریم کشوری

گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه: m.keshvari@edu.ui.ac.ir

سمیرا امیری

دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه: samira.amiri610@gmail.com

چکیده

هدف: علی‌رغم رشد تجارب عملی در سال‌های اخیر، دانش‌چندانی در مورد خدمات فرآینادی کتابخانه‌های عمومی کشور موجود نیست. در همین رابطه، مهم‌ترین هدف پژوهش حاضر شناسایی مضامین و مفاهیم مرتبط با خدمات فرآینادی در کتابخانه‌های عمومی کشور است.

روش: پژوهش حاضر کیفی بوده و به روش تحلیل مضمون اخبار مندرج در وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور انجام شده است. بر اساس ملاک‌های از پیش تعریف‌شده، ۳۷ خبر واجد شرایط بودند که بررسی شدند. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودی‌ای (نسخه ۲۰۱۹) تحلیل شد.

یافته‌ها: با تحلیل اخبار مندرج در وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور پنج مضمون اصلی در فعالیت‌های فرآینادی کتابخانه‌های عمومی شناسایی شد: «شاملیت اجتماعی»، «خلق سرمایه اجتماعی»، «تقویت بهزیستی اجتماعی»، «ترویج فرهنگ مطالعه»، و «تقویت ارزش‌های اجتماعات». دو مضمون «شاملیت اجتماعی» و «خلق سرمایه اجتماعی» به ترتیب ۹۵ و ۶۵ درصد مضمون بیشترین اخبار خدمات فرآینادی بوده‌اند. همچنین مقوله «تمرکز بر محرومیت‌ها» و «خلق نشاط اجتماعی» به ترتیب با ۱۴ و ۱۳ درصد بیش از سایر مقوله‌ها در اخبار منعکس شده‌اند.

نتیجه‌گیری: بررسی حاضر از نخستین پژوهش‌هایی است که به بررسی مضامین و مقوله‌های مرتبط با خدمات فرآینادی کتابخانه‌های عمومی کشور پرداخته است. مضامین شناسایی شده که عمدتاً در پیوند با نقش و مسئولیت اجتماعی کتابخانه‌های عمومی هستند، نشان‌دهنده «ارزش و خیر اجتماعی» این سازمان‌ها در اجتماعات هستند. این پژوهش می‌تواند مبنایی برای طراحی مدل خدمات فرآینادی کتابخانه‌های عمومی باشد. همچنین توجه به این مهم، می‌تواند موجب برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های کتابخانه‌های عمومی در راستای توجه به اجتماعات محروم باشد.

کلیدواژه‌ها: خدمات فرآینادی، کتابخانه‌های عمومی، شاملیت اجتماعی، سرمایه اجتماعی، تحلیل مضمون

استناد: کشوری، مریم؛ و امیری، سمیرا (۱۴۰۳). تحلیل مضامین خدمات فرآینادی کتابخانه‌ها: مطالعه اخبار وبسایت نهاد

کتابخانه‌های عمومی کشور. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۳۰(۳)، ۳۳۰-۳۱۲.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۲۱؛ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۱۲/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۲۵؛ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۷/۱۰

نوع مقاله: علمی پژوهشی

ناشر: نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

© نویسندگان

مقدمه

ماهیت فراگیر کتابخانه‌های عمومی همواره در متون و نیز در رسالت جهانی این نوع کتابخانه‌ها مورد تأکید قرار گرفته است و کلمه «عمومی» در عنوان این نوع کتابخانه‌ها، خود شاهدهی بر این مدعاست. رویکرد نوین کتابخانه‌های عمومی، ارائه «خدمات به رهبری اجتماع» است که نقطه مقابل رویکرد سنتی - یعنی نسخه واحدی مناسب برای همه - است (ویلیمنت^۱، ۲۰۰۹). یکی از مهم‌ترین راهکارها در راستای تحقق رویکرد نوین کتابخانه‌های عمومی، ارائه خدمات فرانهادی است. از کلمه «فرانهادی» برای توصیف طیفی از فعالیت‌ها، از تحویل واقعی خدمات تا اشاعه اطلاعات استفاده می‌شود (ملکانی و بنارد^۲، ۲۰۱۸). به طور کلی، فرانهادی به معنای رساندن کتابخانه به اجتماعات غیر کاربر و محروم است. این قبیل خدمات علاوه بر تلاش در جهت شمولیت اجتماعی، با هدف ایجاد شوق و اشتیاق در اعضای اجتماع برای استفاده از خدمات حضوری کتابخانه انجام می‌شود (ادتاو و بوتوسو^۳، ۲۰۲۳). گروه هدف اصلی در این فعالیت‌ها افرادی هستند که امکان یا توانایی حضور در کتابخانه را ندارند (سریدار^۴، ۱۹۹۴). هر چند به دنبال روند جهانی ارائه خدمات فرانهادی توسط کتابخانه‌های عمومی، در سال‌های اخیر تأکید فراوانی از سوی نهادهای داخلی ذی‌ربط بر خدمات فرانهادی شده است، همچنین، علی‌رغم فعالیت‌های فرانهادی بسیاری که توسط کتابداران کتابخانه‌های عمومی کشور در حال انجام است، اطلاعات چندانی در رابطه با این فعالیت‌ها در دست نیست و روشن نیست که خدمات فرانهادی چه روندی را طی می‌کند. به عبارتی، شناخت چندانی نسبت به خدمات فرانهادی کشور وجود ندارد و مشخص نیست که مهم‌ترین اهداف خدمات فرانهادی در راستای رفع نیاز اجتماعات محروم، بر پایه چه مفاهیمی استوار است. این ناآگاهی می‌تواند برای کتابداران، تصمیم‌گیرندگان و پژوهشگران چالش‌هایی از جمله عدم درک و ارائه چشم‌اندازی روشن در رابطه با خدمات فرانهادی ایجاد کند. دریافت ایده از فعالیت‌های نوآورانه کتابداران، شناسایی مهم‌ترین مفاهیم و مضامین مورد تأکید (که بر گرفته از مسائل و چالش‌های خاص اجتماعات محروم کشور است)، و در نهایت کمک به ایجاد چارچوب نظری، مهم‌ترین موضوعاتی هستند که پژوهش حاضر می‌تواند به تحقق آنها کمک کند. به منظور نیل به این مهم، از اخبار مندرج در وب‌سایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور استفاده شده است.

بخش مهمی از متون حوزه فعالیت‌های فرانهادی زیر چتر نظریه‌های «سرمایه اجتماعی» و «شمولیت اجتماعی» قرار گرفته‌اند (از جمله آثار مبتنی بر اثر بوردیو، ۱۹۸۶ و گیلارد^۵، ۲۰۰۸) این نظریه دامنه شمولیت را مواردی مانند وضعیت اجتماعی-اقتصادی؛ زبان اصلی و فرهنگ؛ مذهب؛ نواحی جغرافیایی دور از مراکز شهرها؛ جنسیت؛ سن (برای مثال سالمندان)؛ ناتوانی جسمی و روحی؛ بیکاری؛ و بی‌خانمانی (گیدلی و همکاران^۶، ۲۰۱۰) می‌داند. همچنین به نظر می‌رسد طرح حساس به ارزش‌ها^۷ نیز که توسط فرایدمن و همکاران^۸ (۲۰۰۲) ارائه شد، در ارائه خدمات کتابخانه‌ها به طور کلی، و خدمات فرانهادی به صورت خاص می‌تواند تا حدودی مرتبط باشد. این طرح بیان می‌کند ارزش‌های انسان‌ها بر رفتار اطلاعاتی آنها تأثیرگذار است. به عنوان مثال، در یک جامعه مسلمان، بخشی از این ارزش‌ها در قالب ارزش‌های دینی و اخلاقی نمود پیدا می‌کند. این ایده مدعی است که نظام‌های اطلاعاتی لازم است پاسخگوی رفتارهای حساس به ارزش‌های انسانی هم باشند (فیشر و همکاران^۹، ۲۰۰۸، ص ۴۳۳). بدون تردید بافت مذهبی-تاریخی مردم می‌تواند بر محتوای ارائه‌شده در خدمات فرانهادی تأثیرگذار باشد.

اگر چه تاریخچه مضبوط خدمات فرانهادی در کشور به سال ۱۳۴۵ برمی‌گردد، انعکاس فعالیت‌های عملی فرانهادی در متون علمی سابقه چندانی ندارد. تاکنون پژوهشی مستقیماً به بررسی خدمات فرانهادی کتابخانه‌های عمومی نپرداخته است؛ اما در این راستا، ملایی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی به شناسایی راه‌های بهبود خدمات جنبی در کتابخانه‌های عمومی استان اصفهان از دیدگاه کاربران پرداختند و نشان دادند که خدمات

1. Williment
2. Malekani & Benard
3. Adetayo & Gbotoso
4. Sridhar
5. Gillard
6. Gidley et al.
7. Value Sensitive Design (VSD)
8. Friedman et al.
9. Fisher et al.

به مدارس، برگزاری نمایشگاه در اماکن عمومی و خدمات کتابخانه سیار مهم‌ترین خدمات برون کتابخانه‌های کتابخانه‌های عمومی کشور است. امیدخدا و همکاران (۱۳۹۹) نشان دادند شناخت دقیق ذی‌نفعان، رقبا، مشتریان، تأمین‌کنندگان؛ شناخت و تحلیل محیط خارجی؛ و شناخت و تعیین موقعیت کتابخانه و پوشش دقیق اعضا و محله بیشترین اولویت را در برنامه‌ریزی فرهنگی کتابخانه‌های عمومی کشور دارد. کشوری (۱۴۰۱) نشان داد دفاتر تسهیل‌گری و توسعه محلی به واسطه تعامل با محله و همچنین اختصاص دادن فضا و ساختمان می‌توانند از فعالیت‌های فرآیندی کتابخانه‌های عمومی حمایت کنند. حسن‌زاده و همکاران (۱۴۰۱) نشان دادند مشارکت اجتماعی کتابخانه‌ها جزو خدمات انگیزشی با عملکرد پایین هستند. غیوری (۱۴۰۲) نشان داد مفاهیم اعتماد و عدالت اجتماعی در پیوند با مفهوم سرمایه اجتماعی در خدمات کتابخانه‌ها حائز اهمیت هستند.

تاریخ خدمات فرآیندی نشان می‌دهد که در سطح بین‌المللی نیز شروع این خدمات با «کتابخانه‌های سیار» بوده است (آپجان و فیچت^۱، ۲۰۰۸). هارول^۲ (۱۹۷۶) بیان می‌کند که در ابتدای جنگ مدنی در ایالات متحده، اگر چه بسیاری از تحولات اجتماعی و اقتصادی رخ داد، کتابخانه‌های سازمان‌های انجمن مسیحی مردان جوان^۳ با انجام فعالیت‌های ترویج خواندن، احتمال و سوسه کارهای خرابکارانه توسط مردان جوان را کاهش دادند. مادیمن^۴ (۲۰۰۰) نشان داد شمولیت اجتماعی مفهومی مرکزی در خدمات فرآیندی است. اوتسون و گرین^۵ (۲۰۰۵) نیز «مشارکت و تعامل» با سازمان‌ها و اجتماعات محلی را به عنوان مهم‌ترین عنصر در موفقیت خدمات فرآیندی کتابخانه‌ها مطرح کردند. دو^۶ (۲۰۱۱) مدلی برای مفاهیم اثرگذار بر خدمات فرآیندی در کتابخانه‌های روستایی پیشنهاد کرد که شامل بسیج مشارکت‌ها^۷، اعتمادآفرینی^۸، اجرای اهداف شمولیت اجتماعی، و ارزیابی تأثیر اجتماعی نظام‌مند است. به عقیده ویتنی و همکاران^۹ (۲۰۱۳) طیفی وسیع از درجه شمولیت از محدودترین تعریف (دسترسی از دیدگاه نئولیبرالیسم) تا گسترده‌ترین آن که به ایده شمولیت اجتماعی به عنوان مشارکت توجه کرده است، وجود دارد. هر دو مفهوم «دسترسی» و «مشارکت» در متون بسیار مورد تأکید قرار گرفته‌اند. از طرفی، یکی از اهداف این خدمات، آگاه‌سازی افراد نسبت به خدمات اطلاعاتی و آموزش مهارت‌های رفتار اطلاعاتی بیان شده است. افزایش آگاهی افراد یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های خدمات فرآیندی است که یکی از پیامدهای آن، خودکارآمدی است. به عقیده یارو و مک‌الیستر^{۱۰} (۲۰۱۸) گرایش‌ها و روندهای خدمات فرآیندی در کشور آمریکا به سمت محدودیت‌های مرتبط با خانه‌نشینی و فاصله جغرافیایی تمایل دارد. در نهایت گرایش‌های جدید در ارائه این نوع خدمات، کتابخانه‌های پاپ‌اپ^{۱۱}، ون‌ها، و دوچرخه‌های کتاب هستند. در مقاله کامپانا و همکاران^{۱۲} (۲۰۱۹)، مدلی از ارائه خدمات فرآیندی توسط کتابداران کتابخانه‌های عمومی در مناطق کمتر برخوردار انجام شده است که شامل چهار بُعد مشارکت، پرورش و ترویج مشارکت، ارائه برنامه‌ها، و انعکاس بازخورد برنامه‌هاست. مجدداً کامپانا و همکاران (۲۰۲۲) در مقاله‌ای به نقش کتابخانه‌های عمومی در توانمندسازی دانش‌آموزان مناطق فاقد کتابخانه پرداختند. پژوهش نشان داد برنامه‌های فرآیندی را می‌توان در سه دسته دسترسی، حمایت، و تأثیرگذاری دسته‌بندی کرد. همچنین کتابخانه‌ها مشارکت‌کنندگان در ایجاد اعتماد در اجتماعات، تقویت‌کنندگان ارتباطات و حسن نیت هستند. کشوری و چشمه‌سهرابی^{۱۳} (۲۰۲۴) در پژوهشی به بررسی روندها و موضوعات داغ حوزه کتابداری اجتماعی پرداختند. پژوهش آنان نشان داد مفاهیم سرمایه اجتماعی، مهم‌ترین موضوع مورد تأکید پژوهشگران حوزه کتابخانه‌های عمومی است. لذا مفاهیمی مانند سرمایه اجتماعی، شمولیت اجتماعی، دسترسی به

1. Upjohn & Fitchett
2. Harvell
3. Young Men's Christian Association (YMCA)
4. Muddiman
5. Ottoson & Green
6. Du
7. Mobilizing partnership
8. Building trust
9. Whitney et al.
10. Yarrow & McAllister
11. Pop-up
12. Campana et al.
13. Keshvari & CheshmehSohrabi

منابع، ملاحظات و ارزش‌ها، اعتماد اجتماعی، توانمندسازی فردی، و مانند آنها از مفاهیم مهم مرتبط با فعالیت‌های فرآیندی کتابخانه‌ها هستند.

بدین ترتیب، هدف اصلی این پژوهش شناسایی مضامین مرتبط با خدمات فرآیندی کتابخانه‌های عمومی کشور است. همچنین شناسایی مقوله‌های کلیدی هر کدام از مضامین از دیگر اهداف پژوهش حاضر است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر کیفی بوده و با روش تحلیل محتوا انجام شده است. محتوای مورد بررسی از وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به آدرس www.iranpl.ir گرفته شده است. اخبار به عنوان شکلی از گفتمان عمومی مورد مطالعه قرار می‌گیرد. ون دیجک^۱ (۲۰۱۳) در کتابش بر اهمیت تحلیل ساختاری عینی گزارش‌های خبری تأکید داشته است. لذا واحد تحلیل محتوا در پژوهش حاضر، اخبار مندرج در وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور مرتبط با فعالیت‌های فرآیندی است. با مراجعه به وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی، به تفکیک سال انتشار خبر، ابتدا عنوان (و در صورت ابهام)، متن کامل اخبار، خواننده شد، اخباری که مطابق شرایط از پیش تعیین شده در این پژوهش (که در ادامه آمده است)، مرتبط بودند، برای تحلیل به فایل‌های ورد انتقال داده شد (لازم به ذکر است اخبار قبل از ۱۴۰۰ در قسمت پرتال قدیمی قابل دسترسی هستند). در نهایت، مطابق جدول ۱ تعداد ۳۷ خبر صلاحیت ورود به تحلیل را داشتند. در رابطه با تعداد نمونه مورد مطالعه، لازم به ذکر است که اخبار نهاد از ۱۳۹۳ تا سال ۱۴۰۱ بررسی شد و علی‌رغم وجود شرط اشباع نظری، تمامی ۳۷ خبر واجد شرایط بررسی شد. همچنین اکثر فعالیت‌های فرآیندی در رابطه با دو فاجعه طبیعی سیل و زلزله در کشور بوده و از این نظر، محتوای اخبار همگن هستند. از آنجا که پژوهش حاضر از نوع کیفی است، در رابطه با حجم نمونه به طور کلی، هیچ معیار مشخصی برای تحلیل محتوا برای حجم نمونه در مطالعات کیفی، نه در مورد تعداد افراد و نه تعداد اشیای مورد مطالعه، مانند اخبار، وجود ندارد (بنگتسون^۲، ۲۰۱۶). برخی ۱۰ نمونه (ساندولووسکی^۳، ۱۹۹۵) و برخی دیگر حجم نمونه بین ۲۰-۳۰ نمونه را بیان کرده‌اند (کرسول^۴، ۱۹۹۸). مارشال و همکاران^۵ (۲۰۱۳) به حجم نمونه ۲۰-۴۰ برای مطالعات کیفی اشاره کرده‌اند. در عین حال، در رابطه با تعداد اخبار، مرور هرزوغ و کلی^۶ (۲۰۲۳) نشان داد در پژوهش‌های متمرکز بر تحلیل اخبار، حجم نمونه متغیر و بین ۳۲ تا ۲۸۶ فقره خبر بوده است.

قدیمی‌ترین سال انتشار اخبار در وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی ۱۳۹۳ است. بر اساس بررسی انجام شده، در این سال و سال‌های ۱۳۹۹، ۱۴۰۰، و ۱۴۰۱ فعالیت فرآیندی که با شرایط پژوهش حاضر مطابق باشد، مشاهده نشد (برخی دلایل احتمالی در این زمینه در بخش‌های بعدی آمده است). با توجه به تفاوت میان خدمات فرآیندی و توسعه خدمات - که پیش‌تر بدان پرداخته شد - و به منظور افزایش دقت در انتخاب اخبار مرتبط، سه ملاک اصلی تعیین شد:

۱. فعالیت خارج از ساختمان کتابخانه انجام شده باشد؛
 ۲. فعالیت بر گروهی از افراد، اجتماعات یا مناطق محروم متمرکز باشد؛ و
 ۳. خدمات و فعالیت ذکر شده در خبر، اجرا شده باشد (وعده اجرا در «آینده» نباشد).
- لذا طبق شرایط مذکور ۳۷ خبر در تحلیل لحاظ شدند (پیوست ۱).

به منظور انجام تحلیل حاضر، از نرم‌افزار مدیریت داده مکس کیودی^۷ نسخه ۲۰۲۲ استفاده شده است. به عقیده کوکارتز و رادیکر^۸ (۲۰۱۹) یکی از منابعی که می‌تواند توسط نرم‌افزار مکس کیودی ای مورد تحلیل قرار بگیرد، محتوای وبسایت‌های خبری سازمانی است.

1. Van Dijk
2. Bengtsson
3. Sandelowski
4. Creswell
5. Marshall et al.
6. Herzog & Kelly
7. MAXQDA
8. Kuckartz & Rädiker

چون بررسی‌ها نشان می‌دهند پیش از این پژوهش، فعالیت‌های پژوهشی مشابهی (چه در داخل و چه در خارج از کشور) که به تحلیل فعالیت‌های فرآینادی کتابخانه‌های عمومی پرداخته باشد، انجام نشده است، امکان بهره‌برداری از کتاب کد^۱، چارچوب نظری یا مفهومی که مبنای کدگذاری باشد وجود نداشت (اگر چه برخی مفاهیم از پیشینه پژوهش استخراج شدند). لذا، محتوای متون بر اساس رویکرد استنتاجی کدگذاری شدند. قبل از شروع کدگذاری، به منظور کسب بینشی کلی برای کدگذاری، مروری کلی بر محتوای تمامی اخبار منتخب انجام شد. در نهایت، از ترکیبی از روش‌های کدگذاری زیر استفاده شده است:

■ **کدگذاری از خود متن:** به منظور جلوگیری از هر گونه ابهام و سوگیری، کدگذاران سعی کردند از مفاهیم استفاده شده در متن اصلی اخبار (در مرحله کدگذاری اولیه) استفاده کنند.

■ **کدگذاری توصیفی:** پس از تعریف دقیق و شفاف کدها، با توجه به روش‌های مذکور، و به منظور ارائه بینشی کلی نسبت به فعالیت‌های فرآینادی کشور، سعی شد کدها تحت مقوله‌های^۲ کلی (عمدتاً برگرفته از متون مربوط در جدول ۱) دسته‌بندی شوند تا در نهایت، با دسته‌بندی مقوله‌ها بتوان مضامین^۳ اصلی و عمده این مبحث را به دست آورد. این روش برگرفته از نظام کدگذاری سلسله‌مراتبی (طبق نظر کوکارتز و رادیکر، ۲۰۱۹) است که کدهای اولیه در موضوعات گسترده‌تر دسته‌بندی می‌شوند.

در رابطه با روایی پژوهش، با توجه به اینکه وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور (به عنوان متولی کتابخانه‌های عمومی کشور) اصلی‌ترین مرجع درج فعالیت‌های عمده و مهم فرآینادی کتابخانه‌های عمومی است، منبع تحلیل محتوا به درستی گزینش شده است. از طرفی، برای اطمینان از اینکه با بررسی اخبار می‌توان به پرسش‌های پژوهش پاسخ داد، پژوهشی آزمایشی و اولیه در مقیاسی کوچک (روی ۵ خبر) و پس از اطمینان، پژوهش اصلی انجام شد. در نهایت کدها و مقوله‌ها و مضامین (هر مرحله به صورت جداگانه) توسط نویسندگان انجام شد تا در نهایت مقایسه و توافق اولیه کسب شد. سپس کدها همراه با متن اخبار در اختیار دو نفر از پژوهشگران حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی قرار داده شد و پس از کسب نظرات، چارچوب پژوهش شکل داده شد. مضامین و مقوله‌های مرتبط با خدمات فرآینادی در جدول شماره ۳ ارائه شده است. همچنین نمونه‌هایی از اخبار مرتبط با هر مضمون نیز جهت بیان شفافیت روند ارائه شده است. در نهایت، «فهرست عناوین اخبار مورد بررسی» همراه با تاریخ درج خبر، در پیوست شماره ۱ آمده است.

یافته‌ها

شمایی کلی از فعالیت‌های انجام شده به تفکیک سال نشان می‌دهد که بیشترین فعالیت‌های فرآینادی کتابخانه‌های عمومی کشور در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ انجام شده است. بدیهی است نقش دو بحران طبیعی زلزله و سیل در این دو سال را که بخش‌های وسیعی از کشور را درگیر کردند، در این نتیجه نمی‌توان نادیده گرفت. بررسی اخبار این دو سال، نقش پررنگ حمایتی و امدادسانی کتابخانه‌های عمومی را نشان می‌دهد. همچنین در سال‌های ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۱ فعالیت فرآینادی مطابق با تعریف ارائه شده مشاهده نشد. احتمالاً مهم‌ترین دلیل آن، شیوع پاندمی کرونا و کاهش تردد کتابداران بوده است. این یافته‌ها، تأثیر مستقیم حوادث و بلایای طبیعی بر کارکرد کتابخانه‌های عمومی را به وضوح نشان می‌دهد (جدول ۱).

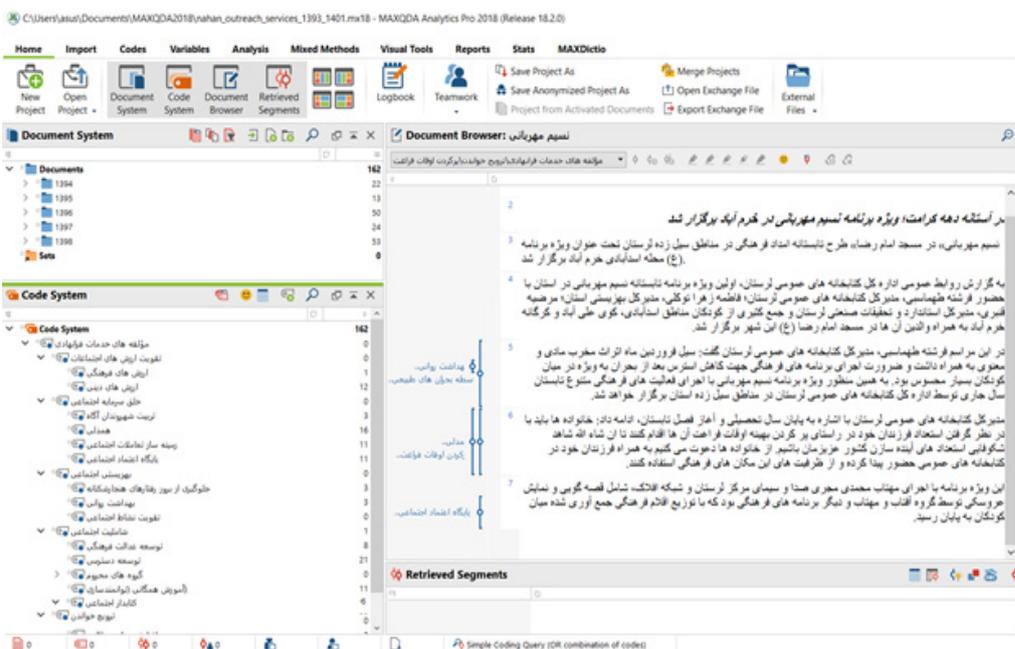
جدول ۱. فعالیت‌های فرآینادی به تفکیک سال

سال	۱۳۹۹-۱۴۰۱ و ۱۳۹۳	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	مجموع
تعداد خبر	فعالیتی مطابق با تعریف پژوهش حاضر، مشاهده نشد.	۱۰	۵	۱۲	۴	۷	۳۷
تعداد کد اولیه	"	۵۳	۲۴	۵۰	۱۳	۲۳	۱۶۳

1. Codebook
2. Category
3. Themes

در تصویر ۱ شمایی کلی از تحلیل خبرها در نرم‌افزار مکس کیودی ای ارائه شده است.

تصویر ۱. شمایی کلی از کدگذاری اخبار فرآیندهای کتابخانه‌های عمومی با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودی ای

پرسش اول. مهم‌ترین مضامین خدمات فرآیندهای در کتابخانه‌های عمومی کشور (بر اساس اخبار مرتبط در وبسایت نهاد) کدامند؟

جدول ۲ مضامین کلیدی منتج از اخبار خدمات فرآیندهای کتابخانه‌ها را نشان می‌دهد. «خلق سرمایه اجتماعی»، «تقویت بهزیستی اجتماعی»، «ترویج فرهنگ مطالعه»، «تقویت ارزش‌های اجتماعات»، و «شاملیت اجتماعی» مهم‌ترین مضامین در این رابطه هستند.

جدول ۲. مضامین اصلی خدمات فرآیندهای کتابخانه‌های عمومی کشور

مضامین خدمات فرآیندهای	فراوانی اخبار مرتبط	درصد اخبار مرتبط
شاملیت اجتماعی	۳۵	۹۴٫۶
خلق سرمایه اجتماعی	۲۴	۶۴٫۹
تقویت بهزیستی اجتماعی	۱۶	۴۳٫۲
تقویت ارزش‌های اجتماعات	۸	۲۱٫۶
ترویج فرهنگ مطالعه	۷	۱۸٫۹
مجموع اخبار تحلیل شده	۳۷	-

بر اساس کدگذاری انجام شده، شاملیت اجتماعی در ۳۵ خبر از ۳۷ خبر در مرکز توجه بوده است (حدود ۹۵٪). همچنین مبحث «ترویج فرهنگ مطالعه» با کمترین میزان (با ۱۸٫۹ درصد) در ۷ فقره خبر مورد توجه بوده است.

پرسش دوم. هر کدام از مضامین کلیدی خدمات فرآیندهای کتابخانه‌های عمومی بر چه مقوله‌هایی دلالت دارند؟

جدول ۳. مضامین و مقوله‌های خدمات فرآینادی برگرفته از اخبار وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

مضامین	مقوله‌ها	فراوانی	درصد
شاملیت اجتماعی		-	-
	توسعه عدالت اجتماعی	۱۱	۶,۸
	توسعه دسترسی به منابع خواندنی	۱۷	۱۰,۵
	تمرکز بر محرومیت‌ها	۲۴	۱۴,۲
	آموزش همگانی (توانمندسازی)	۱۱	۶,۸
	کتابدار اجتماعی	۶	۳,۷
خلق سرمایه اجتماعی		-	-
	تربیت شهروندان آگاه	۳	۱,۹
	حمایت اجتماعی ادراک شده	۱۶	۹,۹
	زمینه‌ساز تعاملات اجتماعی	۱۱	۶,۸
	پایگاه اعتماد اجتماعی	۱۱	۶,۸
تقویت بهزیستی اجتماعی		-	-
	جلوگیری از بروز رفتارهای هنجارشکنانه	۱	۰,۶
	تقویت بهداشت روان	۸	۴,۹
	خلق نشاط اجتماعی	۲۱	۱۳,۰
تقویت ارزش‌های اجتماعات		-	-
	ارزش‌های فرهنگی	۱	۰,۶
	ارزش‌های دینی	۱۲	۷,۴
ترویج فرهنگ مطالعه		-	-
	افزایش سرانه مطالعه	۳	۱,۹
	پرکردن اوقات فراغت	۴	۲,۵
	آشنایی با خدمات کتابخانه	۳	۱,۹
	مجموع	۱۶۳	۱۰۰

همانطور که ملاحظه می‌شود، مقوله «تمرکز بر محرومیت‌ها» و «خلق نشاط اجتماعی» به ترتیب با ۱۴ و ۱۳ درصد بیش از سایر مقوله‌ها در اخبار منعکس شده‌اند. در ادامه به هر کدام از این مضامین و مقوله‌ها پرداخته شده است.

۱. شاملیت اجتماعی

به جرأت می‌توان ادعا کرد مهم‌ترین هدف فعالیت‌های فرآینادی، شاملیت اجتماعی و رساندن خدمات به افراد محروم است و خدمات فرآینادی بدون در نظر گرفتن شاملیت اجتماعی گروه‌های محروم بی‌معناست. در

کتابخانه‌های عمومی کشور نیز بسیاری از افراد (سالمدان، نابینایان، ناشنویان، نوجوانان کانون اصلاح و تربیت و...) و ساکنان مناطق محروم (مانند مناطق عشایری، روستایی و حاشیه‌نشین) کانون فعالیت‌های فرهنگی هستند. شمولیت اجتماعی می‌تواند به عنوان طرح تودرتو از میزان شمولیت در نظر گرفته شود. خاص‌ترین دیدگاه، دیدگاه نئولیبرال^۱، یعنی شمولیت به عنوان دسترسی است. در حالی که وسیع‌ترین تفسیر مربوط به پتانسیل انسانی از شمولیت توانمندسازی است (گیدلی و همکاران، ۲۰۱۰). در این راستا، تحلیل حاضر نشان می‌دهد مقوله‌های «توسعه عدالت اجتماعی» به عنوان مشارکت است؛ در حالی که وسیع‌ترین تفسیر مربوط به پتانسیل انسانی از شمولیت به عنوان توانمندسازی است (گیدلی و همکاران، ۲۰۱۰). در این راستا، تحلیل حاضر نشان می‌دهد مقوله‌های «توسعه عدالت اجتماعی»، «توسعه دسترسی به منابع خواندنی»، «تمرکز بر محرومیت‌ها»، و «آموزش همگانی (توانمندسازی)» مهم‌ترین مقوله‌های شمولیت اجتماعی منعکس شده در اخبار فعالیت‌های فرهنگی کتابخانه‌های عمومی هستند.

■ **توسعه عدالت اجتماعی:** برخی اخبار از خدمات فرهنگی صراحتاً بر مفاهیمی مانند عدالت مطالعاتی یا عدالت فرهنگی و اجتماعی تأکید داشته‌اند (پیوست ۱: خبرهای ۲۳، ۲، ۱۵، و ۱۶)

■ **توسعه دسترسی به منابع خواندنی:** دسترسی نیز به عنوان یکی دیگر از مؤلفه‌های شمولیت اجتماعی، در بخش وسیعی از اخبار تأکید شده است. از جمله خبرهای ۱۳، ۲، ۳، ۱۶، ۹، و ۴ در پیوست ۱ به این مهم پرداخته‌اند.

■ **تمرکز بر محرومیت‌ها:** در متون اغلب، برای واضح کردن مفهوم شمولیت اجتماعی، از مصادیق محرومیت‌ها استفاده می‌شود. بررسی اخبار مورد مطالعه نشان داد محرومیت‌هایی مانند محرومیت سنی (سالمدان)، محرومیت به واسطه کمبود زمان مطالعه (کشاورزان روستایی)، محرومیت به واسطه فاصله جغرافیایی (مناطق روستایی و عشایر)، محرومیت به واسطه معلولیت جسمی (نابینایی و ناشنوایی)، محرومیت به واسطه حوادث و فجایع طبیعی (سیل و زلزله)، و محرومیت به واسطه پناهندگی (مهاجران افغانستانی) از مهم‌ترین نمونه‌های مورد تأکید در اخبار نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور بوده است (خبرهای ۱، ۴، ۵، ۶، ۲۱، ۲۲، ۲۴، ۲۹، و ۳۵ در پیوست ۱ از نمونه‌های موارد مذکور هستند).

■ آموزش همگانی (توانمندسازی)

کتابخانه عمومی و خدمات آن محیطی برای یادگیری است. امروزه از کتابخانه‌های عمومی به عنوان «فضاهای سازنده» (ناکس^۲ و همکاران، ۲۰۲۲)، «مکمل آموزش رسمی» و «یادگیری مادام‌العمر» (کهلرت^۳، ۲۰۰۰) یاد می‌شود. این مهم در اخبار خدمات فرهنگی کتابخانه‌های عمومی نیز منعکس شده است که نمونه‌هایی از آن را می‌توان در مواردی مانند آموزش کاردستی (خبر ۳۷)، پرورش استعدادها، کودکان و نوجوانان (خبرهای ۸ و ۲) و مانند آن یافت.

■ کتابدار اجتماعی

بر اساس دیدگاه فورست^۴ (۲۰۲۲) و بیردی^۵ و همکاران (۲۰۰۸) کتابدار اجتماعی (که از آن به عنوان کتابدار فرهنگی^۶ نیز یاد شده است) در راستای توسعه شمولیت اجتماعی خدمات فرهنگی عمل می‌کند. در فعالیت‌های فرهنگی نقش کتابداران رانمی‌توان نادیده گرفت. چنانچه کتابداران انگیزه و روحیه داوطلبانه نداشته باشند به سختی می‌توان انتظار انجام فعالیت فرهنگی اثربخش داشت (زیرا انجام این فعالیت‌های جز برای کتابداران کتابخانه سیار، برای سایر کتابداران اجباری نیست). این مسئله اهمیت نقش کتابدار را نشان می‌دهد (مانند خبر ۳۳).

۲. خلق سرمایه اجتماعی

متون بسیاری نشان داده‌اند که «خلق سرمایه اجتماعی» محور اساسی فعالیت‌های کتابخانه‌های عمومی است. آدونسون^۷ و همکاران (۲۰۰۷) بیان می‌کنند که کتابخانه‌های عمومی با فراهم کردن زمینه مناسب برای تعامل، تبادل ایده‌ها و همکاری، به ایجاد سرمایه اجتماعی کمک می‌کنند. «اعتماد» یکی از ابعاد سرمایه اجتماعی و به

1. Neoliberal
2. Knox
3. Kahlert
4. Forrest
5. Birdi
6. Outreach librarian
7. Audunson

مثابه عاملی نگه‌دارنده در زمره ارزش‌هایی است که باید در قشرها و گروه‌های اجتماعی هر جامعه‌ای ایجاد و تقویت شود (شربتیان، ۱۳۹۱). کتابخانه‌های عمومی در زمره مورد اعتمادترین پایگاه‌های اجتماعی محسوب می‌شوند و در طول بحران‌های طبیعی سال‌های اخیر بسیاری از مردم کمک‌های خود را از طریق کتابخانه‌های عمومی به مناطق آسیب‌دیده ارسال کردند. خلق سرمایه اجتماعی، از مقوله‌های تربیت شهروند آگاه، حمایت اجتماعی ادارک‌شده، تقویت تعاملات اجتماعی و اعتماد اجتماعی تشکیل شده است. این مقوله‌ها بر اساس تعریف بوردیو^۱ (۱۹۸۶) به این مفهوم نسبت داده شده است. سرمایه اجتماعی به ارتباطات و شبکه‌هایی اشاره دارد که افراد در یک اجتماع برقرار می‌کنند که می‌تواند به افزایش اعتماد، همکاری و استفاده از منابع مشترک منجر شود. رسالت کتابخانه‌های عمومی با تعریف سرمایه اجتماعی به گونه‌ای در هم آمیخته است که به نظر می‌رسد کتابداران عمومی از زبان سرمایه اجتماعی نقش‌های خود را تعریف می‌کنند. کتابخانه عمومی به دلیل ویژگی‌های بی‌طرف بودن، رایگان بودن، و باز بودن برای همه، می‌تواند سرمایه اجتماعی تولید کند (فرگوسن، ۲۰۱۲) و به واسطه توزیع و گسترش این خدمات به مناطق محروم می‌تواند بخشی از کمبود امکانات طبقات محروم اجتماع را رفع کند (وجسیچوسکا^۲، ۲۰۲۱). در ادامه نمونه‌هایی از برخی از اخبار مربوطه ارائه شده است:

■ **تربیت شهروندان آگاه:** تربیت شهروند آگاه و مشارکت‌کننده در مسائل اجتماعی و پیرامونی از مهم‌ترین رسالت‌های کتابداری مدنی است (کشوری، ۱۳۹۰). این مفهوم از مفاهیم اساسی سرمایه اجتماعی است و در برخی اخبار مورد مطالعه نیز بدان اشاره شده است (خبرهای ۱، ۱۷، و ۳۳)

■ **حمایت اجتماعی ادراک‌شده:** این مقوله از سرمایه اجتماعی به طور کلی متمرکز بر حمایت اجتماعی کتابداران و کتابخانه‌های عمومی در بحران‌های طبیعی بوده است. حمایت اجتماعی فعالیت‌های اجتماعی است که از طریق آن حرمت فرد در یک رابطه بین فردی تقویت می‌شود و فرد از طریق کمک‌هایی که از دیگران دریافت می‌کند در برابر فشار روانی محافظت می‌شود (شربتیان، ۱۳۹۱). در اخبار خدمات فرزانهدی، چهره حمایت اجتماعی ادراک‌شده در قالب امداد رسانی و همدلی کتابخانه‌های عمومی در فجایع طبیعی سال‌های اخیر منعکس شده است. نمونه‌ای از اخبار در این ارتباط ارائه شده است (تقریباً کلیه خبرهای سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ به این مقوله مهم مرتبط هستند).

■ **تعاملات اجتماعی:** مفهوم تعاملات اجتماعی از دیدگاه‌های مختلفی در کتابخانه‌های عمومی قابل بررسی است. یکی از این دیدگاه‌ها این است که کتابخانه به عنوان یک مکان، شرایط توسعه تعاملات اجتماعی را میان مراجعه‌کنندگان فراهم می‌کند. دیدگاه دیگر در این میان، مزایای تعاملات اجتماعی کتابخانه با محیط بیرون، بالاخص در محیط‌های مشمول خدمات فرزانهدی است (کامپانا و همکاران، ۲۰۲۲). در بررسی اخبار خدمات فرزانهدی کتابخانه‌های عمومی، تعاملات گسترده کتابخانه‌های عمومی با بسیاری از سازمان‌ها و افراد مشاهده شد. بخشدارها، دهیارها، امامان جماعت، معلمان، و سازمان‌هایی مانند کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان؛ ادارات آموزش و پرورش؛ ادارات فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ و سراهای سالمندی و مدارس استثنایی مهم‌ترین موارد گزارش شده در اخبار فرزانهدی کتابخانه‌های عمومی بوده است. خبرهای شماره ۱۲، ۲۳، ۱۳، ۱۰، ۹، ۳، ۲۶، و ۱۴ نیز به این مهم پرداخته‌اند (پیوست ۱).

■ **پایگاه اعتماد اجتماعی:** کتابخانه‌های عمومی به عنوان پایگاه‌های اعتماد اجتماعی می‌توانند زمینه‌ساز حضور و مشارکت مردم در مسائل اجتماعی باشند و این مهم می‌تواند در گسترش و تقویت دموکراسی نقش مهمی داشته باشد. در برخی متون اشاره شده است که برخی مردم به واسطه اعتماد به کتابخانه‌های عمومی در مسائل اجتماعات‌شان - مثلاً در انتخابات - مشارکت می‌کنند (باشمن^۳، ۲۰۰۳). نمونه‌های تجربی این موارد را می‌توان در اخبار خدمات فرزانهدی کتابخانه‌های عمومی کشور مشاهده کرد؛ به طوری که این جنبه از فعالیت‌های فرزانهدی کتابخانه‌های عمومی که واسطه‌ای بین مردم و مناطق نیازمند رانشان می‌دهد بیشتر در بحران‌ها خود رانشان داده است. خبرهای شماره ۳۱، ۳۰، ۳۶، ۳۷، ۳۸، و ۲۶ مندرج در پیوست ۱ از نمونه‌های آن‌هاست.

1. Bourdieu
2. Wojciechowska
3. Buschman

۳. تقویت بهزیستی اجتماعی^۱

بهزیستی اجتماعی به نوعی بهداشت روانی، فردی و اجتماعی گفته می‌شود که در صورت تحقق آن شهروندان دارای انگیزه و روحیه شاد بوده و در نهایت، جامعه شاداب و سلامت خواهد بود (شربتیان، ۱۳۹۱). یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های فرآینادی کتابخانه‌های عمومی - بالاخص در دوران سیل و زلزله سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ - تقویت بهزیستی اجتماعی در میان اجتماعات درگیر بحران بوده است. کاهش میزان اضطراب و ترس با انجام فعالیت‌هایی مانند سرگرمی و بازی بین کودکان از فعالیت‌های عمده در این زمینه بوده است. می‌توان اخبار خدمات فرآینادی در خلق نشاط اجتماعی را به سه دسته تقسیم کرد: (۱) جلوگیری از بروز رفتارهای هنجارشکنانه؛ (۲) تقویت بهداشت روان؛ و (۳) خلق نشاط اجتماعی (خبرهای ۱، ۲۱، ۲۲، ۳۷، ۲۶، ۳۰، ۳۱ و ۳۴).

۴. ترویج فرهنگ مطالعه

هر چند که می‌توان ادعا کرد ترویج فرهنگ مطالعه و کتابخوانی در مرکزیت تمامی فعالیت‌های کتابخانه‌هاست و اکثر فعالیت‌ها به صورت مستقیم یا غیرمستقیم در راستای این هدف انجام می‌شوند، این مهم در برخی اخبار صراحتاً اعلام شده‌اند. مواردی مانند افزایش سرانه مطالعه (خبرهای ۳، ۱۴ و ۱۵)، پرکردن اوقات فراغت (خبرهای ۷، ۱۹، ۳۳ و ۳۷)، و آشنایی با خدمات کتابخانه (خبرهای ۱۰ و ۲۹) اخبار مرتبط در این زمینه‌اند.

۵. تقویت ارزش‌های اجتماعات

بیشتر اشاره شد که طرح حساس به ارزش‌ها (فرایدمن و همکاران، ۲۰۰۲) به اهمیت بافت و زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و مذهبی پرداخته است. با توجه به بافت و زمینه فرهنگی و مذهبی مردم ایران، بدیهی است که بسیاری از فعالیت‌های فرآینادی مبتنی بر مسائل مذهبی و ارزش‌های دینی مردم باشد. در این خصوص، اخبار به دو دسته «ارزش‌های فرهنگی» و «ارزش‌های دینی» دسته‌بندی شدند بخش عمده‌ای از این اخبار در راستای جشنواره کتابخوانی رضوی هستند (مانند خبرهای ۲۳، ۲۴ و ۲۶).

بحث و نتیجه‌گیری

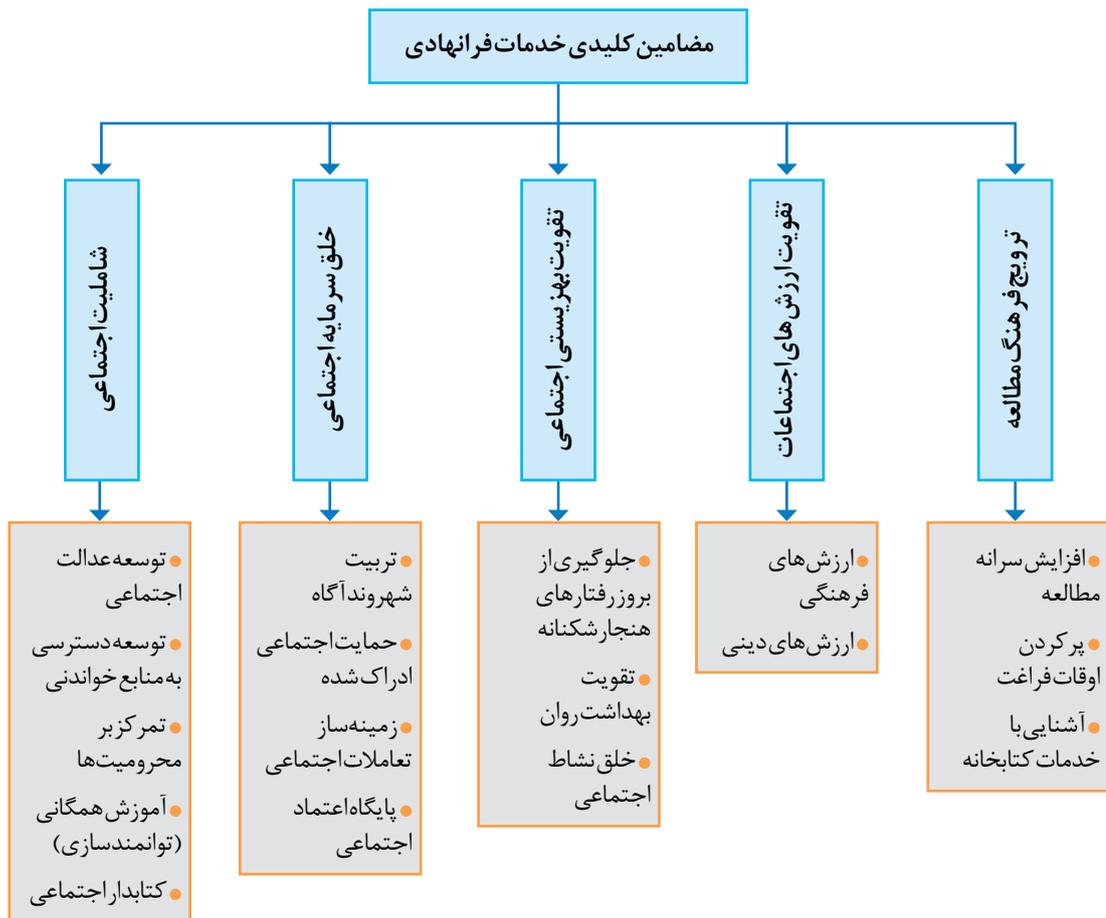
مهم‌ترین هدف پژوهش حاضر، شناسایی مضامین و مقوله‌های خدمات فرآینادی کتابخانه‌های عمومی کشور - برگرفته از اخبار وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور - بود. خدمات فرآینادی کتابخانه‌های عمومی انعکاسی از نیازها و خواسته‌های اجتماعات پیرامون است و این نکته در محتوای اخبار گردآوری شده نشان داده شده است (پیوست ۱). همانطور که مشاهده شد، مضامین مستخرج از اخبار فعالیت‌های فرآینادی در کتابخانه‌های عمومی کشور تحت پنج مضمون اصلی «شاملیت اجتماعی»؛ «خلق سرمایه اجتماعی»؛ «تقویت بهزیستی اجتماعی»؛ «ترویج فرهنگ مطالعه»؛ و «تقویت ارزش‌های اجتماعات» قرار گرفتند. همچنین مقوله‌های هر کدام از این مضامین نیز شناسایی و ارائه شد. هر چند پیش از این پژوهشی به بررسی مشابهی نپرداخته است، مضامین و مقوله‌های حاصل توانسته است نتایج کسب‌شده در آثار مادیمن (۲۰۰۰)، اوتسون و گرین (۲۰۰۵)، گیوری (۱۴۰۲)، فرگوسن (۲۰۱۲)، کامپانا و همکاران (۲۰۲۲) و کشوری و چشمه‌سهرابی (۲۰۲۴) را تأیید کند. بخش زیادی از اخبار خدمات فرآینادی کتابخانه‌ها در کشور ما مربوط به سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ و درگیری در دو بحران زلزله و سیل بوده است؛ لذا بخش عمده‌ای از خدمات فرآینادی کتابخانه‌های عمومی در این دو سال انجام شده است. این مسئله یکی از نقاط قوت مهم در مورد کتابخانه‌ها و کتابداران عمومی کشور است. همچنین این یافته، وابستگی خدمات فرآینادی به رویدادهای پیرامونی و اجتماعی را نشان می‌دهد. حضور کتابخانه‌های عمومی در بحران‌های سراسری و ثبت و گزارش عملکرد کتابخانه‌ها در این موارد می‌تواند از ارتقای ارزش کتابخانه‌ها و ترویج «خیر عمومی» کتابخانه‌ها حمایت کند. در عین حال، خدمات فرآینادی لازم است که همواره به عنوان بخشی ثابت در فعالیت‌های

1. Social wellbeing

کتابخانه‌های عمومی گنجانیده شوند و وابسته به اتفاق یا رویداد خاصی نباشند.

شاملیت اجتماعی با هدف برابری عدالت اجتماعی، ریشه در برخی جنبش‌های مدنی دهه ۱۹۶۰ میلادی دارد. در پژوهش حاضر، شاملیت اجتماعی در ۸۳ درصد محتوای مورد بررسی مورد تأکید بوده است که نشان می‌دهد این مفهوم در مرکزیت خدمات فرآینادی کتابخانه‌های عمومی قرار دارد. با توجه به اخبار بررسی شده، خدمات فرآینادی در کشور ما با توجه به مضمون شاملیت اجتماعی، با مفاهیمی مانند توسعه عدالت اجتماعی، توسعه دسترسی به منابع خواندنی، تمرکز بر محرومیت‌ها و آموزش همگانی (توانمندسازی افراد جامعه) در پیوند است. مفهوم مهم دیگر، «سرمایه اجتماعی» است که در ۶۴ درصد اخبار بررسی شده نمود دارد. این مفهوم، در کنار شاملیت اجتماعی، از اصلی‌ترین نقاط مورد تأکید و تمرکز پژوهشگران حوزه کتابداری عمومی و اجتماعی است (کشوری و چشمه‌سهرابی، ۲۰۲۴) و نشان می‌دهد کتابخانه‌های عمومی به واسطه فعالیت‌های بی‌طرفانه و خیرخواهانه اجتماعی خود منبعی برای ایجاد اعتماد اجتماعی، تربیت شهروندان آگاه و مشارکت‌کننده و تقویت تعاملات اجتماعی بین افراد اجتماعات هستند.

تصویر ۲. مدل مفهومی خدمات فرآینادی کتابخانه‌های عمومی کشور

همانطور که در تصویر ۲ نشان داده شده است، خروجی نهایی پژوهش حاضر، مدل مفهومی خدمات فرآینادی کتابخانه‌های عمومی کشور است.

همچنین، نتایج نشان می‌دهند کتابخانه‌های عمومی کشور توانسته‌اند «مکانی برای خلق سرمایه اجتماعی» باشند. این مفهوم با تربیت شهروند آگاه، حمایت اجتماعی ادراک شده، تقویت تعاملات اجتماعی، و پایگاه اعتماد اجتماعی در ارتباط است. در راستای افزایش آگاهی شهروندان، مواردی مانند مشارکت در مسائل اجتماعی، فرهنگی و سیاسی مدنظر است. همچنین کتابخانه به واسطه حضور در مسائل اجتماعات - بالخصوص در بحران‌ها - و حمایت از گروه‌های محروم، به تقویت حمایت اجتماعی ادارک شده کمک می‌کند. از دیدگاه بوردیو (۱۹۸۶) تعاملات اجتماعی نوعی سرمایه است. در رابطه با تقویت تعاملات اجتماعی، کتابخانه‌های عمومی هم به واسطه توسعه تعاملات در

اجتماعات و استفاده از ظرفیت‌های محلی در پیشبرد برنامه‌ها و خدمات فرانهادی و هم به واسطه ایجاد فضایی برای آشنایی و تعامل میان افراد مختلف می‌توانند به خلق سرمایه اجتماعی کمک کنند. در نهایت، کتابخانه‌ها به واسطه رویکرد خیرخواهانه، بی‌طرف و منصفانه خود نسبت به محیط پیرامون، از سازمان‌های مورد اعتماد جامعه هستند. استفاده از این «اعتماد اجتماعی» در راستای پیشبرد اهداف کتابخانه‌ها و حتی در سطحی گسترده‌تر - مانند حمایت از برنامه‌های دولت - می‌تواند مورد توجه باشد.

نقش کتابخانه‌های عمومی در بهزیستی اجتماعی، مفهوم دیگری در رابطه با خدمات فرانهادی و بخشی نسبتاً جدید از رسالت کتابخانه‌ها را نشان می‌دهد. این مضمون شامل جلوگیری از بروز رفتارهای هنجارشکنانه، تقویت بهداشت روان، و خلق نشاط اجتماعی است. این نتیجه نشان می‌دهد کتابخانه‌های عمومی کشور، از طرق مختلف - بالاخص از طریق «کتاب‌درمانی» - نقش مهمی در توسعه بهداشت روان در اجتماعات ایفا می‌کنند.

ترویج فرهنگ مطالعه در بطن تمامی خدمات کتابخانه‌های عمومی است. هدف نهایی کتابخانه‌های عمومی ارتقای کیفیت زندگی افراد جامعه از طریق کتابخوانی است. مفهومی که در اینجا لازم است بیشتر بدان پرداخته شود، «کتابدار اجتماعی» است. کتابدار اجتماعی کسی است که در بستر اجتماعات به کنکاش و جستجو، و پاسخ‌دهی به نیازهای مختلف افراد می‌پردازد. پیوند کتابدار اجتماعی با خدمات فرانهادی به حدی است که در برخی متون کتابدار اجتماعی را کتابدار فرانهادی می‌نامند (استابروک^۱، ۱۹۷۹)؛ یعنی کتابداری که به سراغ اجتماع رفته و دغدغه‌های اجتماع را در برنامه‌ها و خدمات کتابخانه منعکس می‌کند و به آن‌ها پاسخ می‌دهد. تقویت ارزش‌های اجتماعات نیز از مضامین مرتبط با خدمات فرانهادی است. به عقیده شررا^۲ (۱۹۶۵) کتابخانه‌ها بر اجتماع تأثیر می‌گذارند و از آن تأثیر می‌پذیرند. این نکته بسیار مهمی در همراهی اجتماعات با برنامه‌های کتابخانه‌هاست. در نهایت، کتابخانه‌های عمومی در راستای توسعه عدالت اجتماعی، به سمت اجتماعات محروم پیش می‌روند و این مهم لازم است به صورت مداوم و مستمر انجام شود تا اثربخش باشد.

در نهایت، پیشنهادهای کاربردی برگرفته از پژوهش حاضر بدین ترتیب است:

- تعداد فعالیت‌های فرانهادی گزارش شده در اخبار وب‌سایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور چندان زیاد نیست. لذا پیشنهاد می‌شود فضایی برای انتشار و اطلاع‌رسانی مختص فعالیت‌های فرانهادی در نظر گرفته شود؛
- پیشنهاد می‌شود پیش از اجرای فعالیت‌های فرانهادی، بررسی‌های کاربر پژوهی انجام شود؛ و
- تعداد اخبار مربوط به مصاحبه با کتابداران بیشتر شود؛ زیرا این اخبار می‌توانند منبع خوبی برای تحلیل رویدادها و وضعیت کتابخانه‌ها باشد.

همچنین خلاءهای پژوهشی زیر مشاهده شد و پیشنهاد می‌شود پژوهشگران علاقه‌مند مدنظر قرار دهند:

۱. با توجه به اینکه تجارب و دانش کتابداران می‌تواند یکی از مهم‌ترین منابع اخذ اطلاعات در مورد فعالیت‌های فرانهادی باشد پیشنهاد می‌شود پژوهشی در همین رابطه به صورت مصاحبه با کتابداران فعال صورت گیرد.
۲. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های مشابهی با استفاده از فعالیت‌های ذکر شده در «شبکه کتابخوانان نهاد کتابخانه‌های عمومی» در پیام‌رسان‌های داخلی انجام شود.
۳. مضامین شناسایی شده در پژوهش حاضر، در پژوهش‌های دیگری مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرند.

از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. در وب‌سایت نهاد، کلیدواژه‌ها برای اخبار به صورت نامنظم استفاده شده است و تنها برخی اخبار کلیدواژه دارند (دست کم تا زمان نگارش این اثر)، بدیهی است کلیدواژه‌ها می‌توانند در فرایند کدگذاری اثربخش باشند؛
۲. آشفتگی واژگانی و عدم استفاده از واژگان یکدست برای فعالیت‌های فرهنگی مشابه مشاهده شد؛ و
۳. قسمت نظرات^۳ برای خبرها اگر چه وجود دارد، عملاً عمومی نیست. این بخش می‌تواند به بسط و تشریح

1. Estabrook
2. Shera
3. Comments

اخبار درج شده کمک کند.

ملاحظات اخلاقی

منبع حمایت کننده

بنا بر اظهار نویسندگان منبع حمایت کننده مالی گزارش نشده است.

مشارکت نویسندگان

نویسنده اول: ایده پردازی، استخراج، تحلیل و کدگذاری اخبار در نرم افزار، تجزیه و تحلیل نهایی نتایج، و نگارش متن مقاله؛ نویسنده دوم: استخراج، تحلیل و کدگذاری اخبار در نرم افزار.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

سپاسگزاری

نویسندگان بر خود فرض می‌دانند از نکات و یادداشت‌های ارزشمند و اثرگذار داوران محترم در بهبود مقاله حاضر، تشکر و قدردانی نمایند.

منابع

- امیدخدا، مریم؛ ابادری، زهرا؛ میرحسینی، زهره؛ و حریری، نجلا (۱۳۹۹). بررسی مؤلفه‌های برنامه‌ریزی متناسب فعالیت‌های فرهنگی کتابخانه‌های عمومی و ارائه مدلی برای آن. پژوهش‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۰(۲)، 248-270. <https://doi.org/10.22067/infosci.2021.23835.0>
- حسن‌زاده، محمد؛ محمودی، حمیدرضا؛ حاصلی، داود؛ و محرابی، نازیلا (۱۴۰۱). اولویت‌بندی اقدامات کتابخانه‌های عمومی ایران در جهت افزایش رضایت کلی کاربران بر اساس مدل کانو و تأثیر عملکرد نامتقارن. علوم و فنون و مدیریت اطلاعات، ۳۸۰-۳۵۹، ۴(۴). <https://doi.org/10.22091/stim.2021.6854.1567>
- شربتیان، محمدحسن (۱۳۹۱). تأملی بر پیوند معنایی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و میزان بهره‌مندی از سلامت اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه پیام نور مشهد. جامعه‌شناسی مطالعات جوانان، ۲(۵)، ۱۴۹-۱۷۴.
- غیوری، زینب (۱۴۰۲). شناسایی ظرفیت کتابخانه‌های عمومی با محوریت ایجاد سرمایه اجتماعی: مرور نظام‌مند. پژوهش‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۱۳(۱)، ۱۴۳-۱۶۱.
- فیشر، کرن؛ اردلز، ساندا؛ و مک‌کچنی، لین (۱۳۷۸). نظریه‌های رفتار اطلاعاتی، ترجمه فیروزه زارع‌فراشبندی، محسن حاجی‌زین‌العابدینی؛ و غلامرضا حیدری؛ و لیلا مکتبی‌فرد؛ ویراسته زاهد بیگدلی. تهران: کتابدار.
- کشوری، مریم (۲۷ و ۲۸ اردیبهشت ۱۴۰۱). امکان‌سنجی ارائه خدمات برون کتابخانه‌ای از طریق رویکرد شراکتی با دفاتر تسهیل‌گری و توسعه محلی شهرستان خرم‌آباد، همایش بین‌المللی طراحی و توسعه خدمات کتابخانه‌های عمومی. شیراز، ایران.
- کشوری، مریم (۱۳۹۰). به کارگیری بازاریابی اجتماعی در کتابخانه‌های عمومی، کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۵۵، ۹-۳۲.
- ملایی، ابراهیم؛ شعبانی، احمد؛ و رضایی دریانی، رقیه (۱۳۹۲). شناسایی راه‌های بهبود خدمات جنبی در کتابخانه‌های عمومی استان اصفهان از دیدگاه کاربران بر مبنای رهنمودهای ایفلا/یونسکو، نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی، ۲(۳)، ۴۳-۵۴.

References

- Adetayo, A. J. & Gbotoso, A. O. (2023). Outreach programs revitalizing the patronage of public libraries in Nigeria. *Portal: Libraries and the Academy*, 23(2), 231-247. <https://doi.org/10.1353/pla.2023.0017>
- Audunson, R., Vårheim, A., Aabø, S. & Holm, E. D. (2007). Public libraries, social capital and low intensive meeting places. *Information Research*, 12(4), paper colis20. Retrieved from <http://www.informationr.net/ir12-/4colis/colis20.html>.

- Barnes ,E .A .(2014) .*Library Outreach Services for Disadvantaged Communities in South Africa*. University of Johannesburg (South Africa).
- Bengtsson, M. (2016). *How to plan and perform a qualitative study using content analysis*. *Nursing Plus Open*, 2, 8–14. <https://doi.org/10.1016/j.npls.2016.01.001>
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In: John Richardson (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241-258). New York: Greenwood Press.
- Buschman ,J.E .(2003) .*Dismantling the Public Sphere :Situating and Sustaining Librarianship in the Age of the New Public Philosophy*. Westport, CT: Libraries Unlimited. <https://doi.org/10.5040/9798400641299>
- Campana, K., Mills, J. E., & Martin, M. H. (2019). The role of community data in helping public libraries reach and serve underserved communities. In: *Information in Contemporary Society: 14th International Conference, iConference 2019, Washington, DC, USA, March 31–April 3, 2019, Proceedings 14* (pp. 247-253). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-15742-5_24
- Campana, K., Mills, J. E., Kociubuk, J., & Martin, M. H. (2022). Access, advocacy and impact: How public libraries are contributing to educational equity for children and families in underserved communities. *Journal of Research in Childhood Education*, 36(4), 561-576. <https://doi.org/10.1080/02568543.2021.2017375>
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. SAGE Publications, Incorporated.
- Du, Y. (2011). Enhancing social inclusion of rural libraries: a community outreach approach. In: *Proceedings of the 2011 iConference* (pp. 664-666). <https://doi.org/10.1145/1940761.1940860>
- Estabrook, L. S. (1979). Emerging trends in community library services. *Library Trends*, 28(2), 151-164. Available from: <https://core.ac.uk/download/pdf/4816417.pdf#page=34>
- Fisher, K. E., Erdelez, S., & McKechnie, L. (Eds.). (2005). *Theories of Information Behavior*. Information Today, translated by Firoozeh Zare Farashbandi, Mohsen Haji Zein al-Abedini, Gholam Reza Heydari, and Leila Makbabi Fard, edited by Zahed Bigdeli, Tehran: Ketabdar. [In Persian]
- Ghayouri, Z (2023). Identifying the capacity of public libraries with a focus on creating social capital: A systematic review. *Library and Information Science Research*, 13(1), 144-161. [In Persian]
- Gidley, J., Hampson, G., Wheeler, L., & Bereded-Samuel, E. (2010). Social inclusion: Context, theory and practice. *The Australasian Journal of University Community Engagement*, 5(1), 6-36.
- Hart, G. (2012). Moving beyond 'outreach': Reflections on two case studies of community library services in South Africa. *South African Journal of Libraries and Information Science*, 80(2), 42-55. <https://doi.org/10.7553/80-2-26>
- Harvell, S. A. (1976). Pioneer in outreach services: The YMCA Library 1850-1920. *North Carolina Libraries*, 27-29. <https://doi.org/10.3776/ncl.v36i4.3281>
- Hassanzadeh, M., Mahmoodi, H., Haseli, D., & Mehrabi, N. (2022). Prioritizing actions of public libraries in Iran to increase the users' overall satisfaction based on the Kano model and asymmetric performance effect. *Sciences and Techniques of Information Management*, 8(4), 359-380. <https://doi.org/10.22091/stim.2021.6854.1567>. [In Persian]
- Herzog, C., & Kelly, P. (2023). Applying thematic analysis to analyse press coverage in cross-country comparative research: A qualitative study protocol. *International Journal of Qualitative Methods*, 22, 16094069231179433. <https://doi.org/10.1177/16094069231179433>
- Kahlert, M. (2000, October). Lifelong learning--A public library perspective for full text: <http://www.alia.org.au/conferences/alia2000/proceedings/maureen.kahlert.html>.
- Keshvari, M. (2010). Applying social media in public libraries, *Quarterly of Library and Information*, 55, 9-33. [In Persian]
- Keshvari, M. (May 17-18, 2022). *Feasibility of library outreach services through partnership services with local delivery and development offices of Khorramabad city*, International Conference on Design and Development of Public Library Services, Shiraz, Iran. [In Persian]
- Keshvari, M. & CheshmehSohrabi, M. (2024). Visualization of hot topics and global trends in community librarianship (With an emphasis on the role of public libraries). *Public Library Quarterly*, 43(5), 1-26. <https://doi.org/10.1080/01616846.2024.2315363>
- Kuckartz, U., & Rädiker, S. (2019). *Analyzing Qualitative Data with MAXQDA* (pp. 1-290). Cham: Springer

International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-15671-8>

- Malekani, A. W., & Benard, R. (2018). Effective outreach techniques for the promotion of library information resources in academic libraries in Tanzania: A case of Sokoine National Agricultural Library. Available at: http://41.73.194.142/bitstream/handle/123456789/2374/Effective%20outreach%20techniques%20for%20the%20promotion%20of%20library%20information_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Marshall, B., Cardon, P., Poddar, A., & Fontenot, R. (2013). Does sample size matter in qualitative research? A review of qualitative interviews in IS research. *Journal of Computer Information Systems*, 54(1), 11-22. <https://doi.org/10.1080/08874417.2013.11645667>
- Mollae, E., Shabani, A., & Rezaei Aderyani, R. (2013). Recognition of the ways of improving services peripheral in the province of Isfahans' public libraries from the viewpoints of users based on IFLA and UNESCO guidelines. *Journal of Information Systems and Services*, 2(3), 43-54. [In Persian]
- Muddiman, D. (2000). Theories of social exclusion and the public library. In: *Open to All? The Public Library and Social Exclusion* (pp. 1-15). London: Resource: The Council for Museums, Archives and Libraries.
- Omidkhoda, M., Abazari, Z., Mirhosseini, Z., & Hariri, N. (2021). Investigating the components of appropriate planning for cultural activities of public libraries and providing a model for it. *Library and Information Science Research*, 10(2), 248-270. <https://doi.org/10.22067/infosci.2021.23835.0> [In Persian]
- Ottoson, J. M., & Green, L. W. (2005). Community outreach: from measuring the difference to making a difference with health information. *Journal of the Medical Library Association*, 93(4 Suppl), S49-556.
- Sandelowski, M. (1995). Sample size in qualitative research. *Research in Nursing & Health*, 18(2), 179-183. <https://doi.org/10.1002/nur.4770180211>
- Sharbatian, M.H. (2012). A reflection on the semantic link of social capital components and the degree of benefit from social health among the students of Payam Noor University of Mashhad, *Quarterly of Sociological Studies of Youth*, 5(2), 149-174. [In Persian]
- Shera, J. H. (1965). The library as an agency of social communication. *Journal of Documentation*, 21(4), 241-243. <https://doi.org/10.1108/eb026370>
- Sridhar, M. S. (1994). Non-users and non-use of libraries. *Library Science with a Slant to Documentation and Information Studies*, 31(3), 115-128.
- Upjohn, M. J., & Fitchett, D. J. (2008). Library on Location: Taking library services outside the library walls. Retrieved from: <https://ir.canterbury.ac.nz/server/api/core/bitstreams/73dd3c96-127d-4da6-9857-aa9f5f7bcb87/content>
- Van Dijk, T. A. (2013). *News as Discourse*. Routledge: USA <https://doi.org/10.4324/9780203062784>
- Whitney, W., Dutcher, G. A., & Keselman, A. (2013). Evaluation of health information outreach: theory, practice, and future direction. *Journal of the Medical Library Association: JMLA*, 101(2), 138-146. <https://doi.org/10.3163/1536-5050.101.2.009>
- Williment, K. W. (2009). It takes a community to create a library. *Partnership: The Canadian Journal of Library and Information Practice and Research*, 4(1). <https://doi.org/10.21083/partnership.v4i1.545>
- Yarrow, A., & McAllister, S. (2018). Trends in mobile and outreach services. *Public Library Quarterly*, 37(2), 195-208. <https://doi.org/10.1080/01616846.2018.1436365>

پیوست ۱. عناوین اخبار منتخب لحاظ‌شده در تحلیل پژوهش حاضر

ردیف	عنوان خبر	تاریخ انتشار خبر
۱	اجرای مقدمات طرح کتاب در مانی در قانون اصلاح و تربیت اردبیل (اردبیل)	۱۳۹۴/۱۲/۲۶
۲	افتتاح کتابخانه سیار روستایی (ماهدشت)	۱۳۹۴/۰۹/۰۲
۳	آغاز به کار اولین کتابخانه سیار کانتینری کشور در مشهد (خراسان رضوی)	۱۳۹۴/۱۱/۲۰
۴	اولین نشست کتاب‌خوان عشایری کشور برگزار شد (کهگیویه و بویراحمد)	۱۳۹۴/۱۱/۲۴
۵	برگزاری کتاب‌خوان ویژه نابینایان در رشت (گیلان)	۱۳۹۴/۱۲/۲۵
۶	خدمات به کودکان با نیازهای ویژه؛ تجلیل از مقام انسانیت	۱۳۹۴/۱۱/۱۴
۷	به همت کتابدار کتابخانه عمومی باقرالعلوم (ع) نکابر گزار شد؛ قصه‌گویی و جمع‌خوانی کتاب در طبیعت روستای برمازار مرود	۱۳۹۵/۰۷/۰۳
۸	راه‌اندازی کتابخانه سیار سفیر دانایی در روستای علی‌آباد باغخواص (ورامین)	۱۳۹۵/۰۶/۱۰
۹	کوله کتاب به شهر شکوفه‌های زیتون رسید (گیلان)	۱۳۹۵/۰۶/۰۱
۱۰	به اهتمام کتابخانه دانش خورموج؛ برگزاری نشست کتاب‌خوان در مدرسه عشایری دشتی	۱۳۹۵/۰۸/۱۳
۱۱	به همت اداره کل کتابخانه‌های عمومی البرز انجام شد؛ اهدای کتاب و اسباب‌بازی به کودکان زلزله‌زده کرمانشاهی در آستانه نوروز ۹۷	۱۳۹۶/۱۲/۰۶
۱۲	هم‌زمان با سالروز تأسیس نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور انجام شد؛ برگزاری تور کتاب کودک توسط کتابخانه عمومی دکتر شریعتی در «روستای وچکبود»	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۱۳	در ایام گرمیادداشت کتاب، کتابخوانی و کتابدار؛ کتابداران به دیدار سالمندان رفتند	۱۳۹۶/۰۷/۲۷
۱۴	با هدف اشاعه عدالت مطالعاتی در مناطق مختلف استان بوشهر صورت گرفت؛ اجرای طرح «کتاب‌رسان سیار» به اهتمام کتابخانه عمومی بنه‌گز	۱۳۹۶/۰۱/۲۴
۱۵	در راستای ترویج عدالت مطالعاتی در مناطق محروم صورت گرفت؛ ترویج کتابخوانی در روستاهای محروم شهرستان بندر لنگه	۱۳۹۶/۰۱/۳۰
۱۶	هم‌زمان با سالروز تأسیس نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور؛ کتابخانه سیار «نور امید» به حاشیه شهر مشهد رسید	۱۳۹۶/۱۲/۲۷
۱۷	با مشارکت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور؛ نخستین کتابخانه سیار اتوبوسی یزد به بهره‌برداری رسید	۱۳۹۶/۰۱/۱۱
۱۸	دغدغه کتابداری که زلزله‌خانه و کاشانه‌اش را خراب کرده است؛ افزایش روحیه کودکان با برگزاری کلاس‌های نقاشی و قصه‌گویی	۱۳۹۶/۰۱/۲۷
۱۹	گزارشی از اقدامی مطالعه‌محور با مشارکت کتابداران سبزوار؛ عشایر روستای چاه تلخ یک روز را با کتاب گذراندند	۱۳۹۶/۱۲/۰۵
۲۰	توسط مدیر کل کتابخانه‌های عمومی استان صورت پذیرفت؛ عیادت و سرکشی از کودکان بستری در بیمارستان امام خمینی (ره) شهر ایلام	۱۳۹۶/۰۱/۲۷
۲۱	با هدف ایجاد نشاط در کودکان مناطق زلزله‌زده صورت گرفت؛ حضور کتابدار ایلامی در مناطق آسیب‌دیده سرپل ذهاب	۱۳۹۶/۰۱/۰۶
۲۲	با هدف امداد سانی اجتماعی و کاهش آلام و افسردگی کودکان؛ ارسال دومین سری از محموله‌های اهدایی نهاد به مناطق زلزله‌زده	۱۳۹۶/۰۱/۰۲
۲۳	مسئول کتابخانه عمومی ۹ دی برزول مطرح کرد؛ استقبال گرم عشایر نهاوندی از برگزاری جشنواره کتابخوانی رضوی	۱۳۹۷/۰۵/۰۲
۲۴	در شهرستان تویسرکان صورت گرفت؛ شرکت خانوادگی عشایر منطقه قلقلرود در جشنواره کتابخوانی رضوی	۱۳۹۷/۰۵/۰۹
۲۵	به همت اداره کتابخانه‌های عمومی ملارد انجام شد؛ اتوبوس سفیر دانایی در روستای ارغش آباد بخش صفادشت ملارد	۱۳۹۷/۰۷/۲۷
۲۶	کتابدار کتابخانه ابن‌یمین فریومدی روستای فروم‌سمنان بیان کرد: «مهمان خراسان» اثر مورد استقبال کودکان روستای فروم‌در هشتمین جشنواره کتابخوانی رضوی	۱۳۹۷/۰۶/۱۲
۲۷	پیوند «کتاب، دانش آموز، معلم» در شیراز؛ دانش‌آموزان ناشنوای مدرسه کاشف میزبان ویژه برنامه هفته کتاب شدند	۱۳۹۷/۰۸/۲۲
۲۸	یک روز هیجان‌انگیز در کتابخانه سیار شهر پاکدشت	۱۳۹۸/۰۲/۱۱
۲۹	مدیر کل کتابخانه‌های عمومی کهگیلویه و بویراحمد خبر داد؛ ارسال اقلام فرهنگی و هدایای کتابداران استان به مناطق سیل‌زده خوزستان	۱۳۹۸/۰۱/۲۷
۳۰	با هدف کاهش آلام کودکان در مناطق سیل‌زده انجام شد؛ پویش «بهار مهربانی» در کتابخانه‌های عمومی لرستان	۱۳۹۸/۰۱/۳۱
۳۱	با هدف اجرای برنامه‌های فرهنگی در محل استقرار سیل‌زدگان؛ کتابخانه‌های سیار «بهار مهربانی» استان تهران در خوزستان مستقر شدند	۱۳۹۸/۰۱/۲۷
۳۲	کودکان عشایر یارم طاقلو استان همدان؛ گنجی در میان کوه الوند	۱۳۹۸/۰۴/۱۱
۳۳	پایتخت گنج‌دیروز، روستای دوستدار کتاب امروز؛ وقتی کامیون دارها کتابخانه‌دار می‌شوند	۱۳۹۸/۰۲/۰۲
۳۴	با هدف اجرای برنامه‌های فرهنگی در مناطق سیل‌زده؛ چهار کتابخانه سیار «بهار مهربانی» از استان‌های تهران و البرز وارد خوزستان شدند	۱۳۹۸/۰۱/۲۶
۳۵	دبیر اجرایی مدرسه جهادی خواندن خبر داد؛ اجرای برنامه‌های فرهنگی و توزیع کمک‌های مردمی در لرستان	۱۳۹۸/۰۲/۰۲
۳۶	با برگزاری جشنواره بهار مهربانی در رشت؛ کودکان گیلانی شادی‌هایشان را با کودکان مناطق سیل‌زده تقسیم کردند	۱۳۹۸/۰۱/۲۹
۳۷	در آستانه دهه کرامت؛ ویژه‌نامه نسیم مهربانی در خرم‌آباد برگزار شد	۱۳۹۸/۰۴/۱۲